

ПРАВОВА ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ; ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Кобецька Н.Р.

ПЛАНУВАННЯ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ: ПОРІВНЯЛЬНО- ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ¹

УДК 349.6

Оновлення правових механізмів, правових засобів та правових інститутів, в тому числі і екологічного права, відбувається шляхом адаптації до вимог законодавства Європейського Союзу. Водночас, важливе значення для формування ефективного новітнього еколого-правового механізму має дослідження не тільки законодавчих положень Європейського Союзу загалом, а й аналіз відповідного законодавства, теорії та юридичної практики окремих держав Європейського Союзу. В цьому контексті цінним виступає досвід сусідньої Республіки Польща, яка є одним з близьких сусідів України, до початку 1990-х р.р. належала до країн соціалістичного табору та розвивалася під політичним, економічним і правовим впливом ССРСР, а з 2004 р. стала повноправним членом Європейського Союзу та проходить період реформування національного законодавства в контексті його відповідності вимогам законодавства Європейського Союзу. Саме тому цікавим є проведення дослідження особливостей розвитку та сучасного стану екологічної політики та її правового закріплення в законодавстві сусідньої Польщі, аналіз досвіду діяльності в цій сфері та порівняння існуючих тенденцій щодо формування та реалізації стратегічних завдань державних і місцевих органів влади та самоврядування щодо охорони довкілля в Україні.

¹ Публікація підготовлена в період стажування «Staż przy Nagrodzie im. Iwana Wyhowskiego» в Інституті правових наук Жешувського університету (м. Жешув, Республіка Польща).

Діяльність сучасної цивілізованої держави носить цілеспрямований, системний, послідовний характер. Це передбачає необхідність визначення пріоритетних цілей та заходів, спрямованих на їх досягнення, встановлення відповідальних суб'єктів, строків виконання, матеріального та фінансового забезпечення. Як зазначається в польській науковій літературі, «для сучасної держави планування діяльності є необхідним. В останні роки відбувається істотне відродження діяльності, пов'язаної з плануванням, що є результатом розширення каталогу завдань державних органів, визнання за сучасною державою менеджерських функцій» [1, с. 43]. Вказується також на те, що нині планування набуває правових форм, виражається у прийнятті різного роду актів, до яких належать стратегії, політики, програми, концепції тощо [1, с. 53]. В Україні останні десятиріччя також все більше уваги приділяється визначенню напрямів, пріоритетів діяльності в тій чи іншій сфері та розробка формально-правових документів, що закріплюють перспективні завдання і прогнозовані результати, яких держава намагається досягти при реалізації своєї політики. Це безпосередньо стосується і діяльності в сфері охорони довкілля.

А. П. Гетьман відзначає, що «національна екологічна політика в сучасних умовах розглядається як інтегрований фактор соціально-економічного розвитку України, який сприяє забезпеченню переходу до сталого розвитку економіки та впровадження екологічно збалансованої системи природокористування» [2, с. 274]. Ще в кінці ХХ ст. В. І. Андрейцев, характеризуючи екологічну політику України, вказував, що її реалізація «проводиться на базі довгострокових науково-технічних та поточних програм, серцевину яких мають складати цільові заходи економічного, науково-технічного, організаційного, матеріально-технічного та державно-правового забезпечення охорони життя та здоров'я громадян від небезпечного середовища, створеного внаслідок антропогенної діяльності та аномальних природних явищ» [3, с. 5-6.].

В українській науковій літературі екологічна політика визначається як «організаційна та регулятивно-контрольна діяльність суспільства і держави, спрямована на охорону, невиснажливе

використання та відтворення природних ресурсів, оздоровлення довкілля, ефективне поєднання функцій природокористування та охорони природи, забезпечення норм екологічної безпеки» [4, с. 10]. О. С. Заржицький в монографії, присвяченій проблемам правового забезпечення екологічної політики України, розглядає останню як «комплекс засобів і заходів, спрямованих суспільством і державою на охорону та оздоровлення довкілля, ефективне поєднання природокористування і природоохорони та забезпечення нормальної життєдіяльності громадян» [5, с. 9].

У польських наукових джерелах екологічна політика визначається як свідомі і цілеспрямовані діяльність різних органів влади щодо природного середовища. Вона полягає в створенні умов для раціонального використання ресурсів та властивостей довкілля, належній охороні і майстерному управлінні на базі теоретичних та практичних знань. Політика визначає цілі, методи та засоби управління навколишнім середовищем. Зазвичай, це залежить від внутрішніх умов, головним чином від загальної політики держави, стану довкілля та економіки, стану суспільної свідомості, зацікавлень і прагнень основних соціальних груп, а також зовнішніх умов [6, с. 112-113]. Як відзначав Мачей Новіцкі, колишній Міністр охорони довкілля Польщі, забезпечення ефективності охорони довкілля Польщі спитається на три «стовпи»: чітке законодавче закріплення стандартів охорони довкілля; контроль за дотриманням встановлених приписів; фінансування природоохоронних заходів [7, с. 21-22].

Правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України, окремих галузей економіки та окремих адміністративно-територіальних одиниць як складової частини загальної системи державного регулювання економічного і соціального розвитку держави регулює Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [8]. Відповідно до ст. 4 система прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку складається з: прогнозів економічного і соціального розвитку України на середньо- та короткостроковий періоди; про-

гнозів розвитку окремих галузей економіки на середньостроковий період; загальнодержавних програм економічного, соціального розвитку, інших державних цільових програм; прогнозів економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів та міст на середньостроковий період; програм економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів та міст на короткостроковий період. У разі необхідності прогнозні і програмні документи економічного і соціального розвитку можуть розроблятися на більш тривалий період.

Ще одним законодавчим актом, що регулює систему, особливості, порядок прийняття та реалізації державних програмних документів, в яких втілюються основні напрями політики української держави, є Закон України «Про державні цільові програми» [9]. Відповідно до ч. 1 ст. 2 цього Закону метою розроблення державних цільових програм є сприяння реалізації державної політики на пріоритетних напрямках розвитку держави, окремих галузей економіки та адміністративно-територіальних одиниць; забезпечення концентрації фінансових, матеріально-технічних, інших ресурсів, виробничого та науково-технічного потенціалу, а також координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій для розв'язання найважливіших проблем. Ст. 1 закріплює поділ програм на загальнодержавні та інші. Останні можуть стосуватися окремих галузей економіки та адміністративно-територіальних одиниць. Тобто, можна говорити про нормативне закріплення загальнодержавних, галузевих (секторальних), регіональних (місцевих) програм.

Одним з різновидів державних цільових програм є програми охорони довкілля (екологічні програми). Відповідно до ч. 1 ст. 6 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [10] з метою проведення ефективної і цілеспрямованої діяльності України по організації і координації заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання і відтворення природних ресурсів на перспективу розробляються і приймають-

ся державні цільові, міждержавні, місцеві програми. В 1993 році на виконання приписів Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» було затверджено Положення про порядок розроблення екологічних програм, однак, у зв'язку з прийняттям Закону України «Про державні цільові програми», воно втратило чинність. Сьогодні порядок розробки та реалізації державних екологічних програм регулюється загальним законом «Про державні цільові програми» та прийнятими на його підставі підзаконними нормативно-правовими актами.

Першим стратегічним програмним документом, що закріплював пріоритети державної екологічної політики України, стали Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, затверджені постановою Верховної Ради України 5 березня 1998 року [11]. Він тривалий час визнавався національним планом дій в цій сфері. В 2010 році було ініційовано розробку нового стратегічного документу екологічної політики України, який би враховував нові процеси та напрями природоохоронної діяльності в світі. В кінці 2010 року були прийняті Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року [12], а в 2019 році – Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року [13]. В Україні крім стратегічних програмних документів схвалюється також численна кількість різного спрямування цільових програм, пов'язаних з охороною довкілля та забезпечення екологічної безпеки (як наприклад, Програма поводження з твердими побутовими відходами, Загальнодержавна цільова програма розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року та інші).

У Польщі правові засади формування та реалізації державної політики визначаються на рівні спеціального Закону від 6 грудня 2006 року «Про принципи ведення політики розвитку» (*Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*) [14]. Остання, своєю чергою, визначається як «сукупність взаємопов'язаних заходів, що здійснюються та реалізуються з метою забезпечення сталого розвитку країни, соціально-економічної,

регіональної та просторової єдності, підвищення конкурентоспроможності економіки та створення нових робочих місць в державних, регіональних чи місцевих масштабах» (ст. 2). Політика розвитку знаходить своє відображення в стратегіях розвитку, програмах, програмних документах (до них, зокрема, відносяться договори партнерства, що фінансуються з використанням фінансової підтримки ЄС), інших документах державної політики, прийнятих на підставі стратегічних актів. Цей Закон окреслює систему документів стратегічного планування польської держави, в основі яких покладена Загальнодержавна концепція розвитку, що визначає напрями розвитку держави на 30 років. Відповідно до ст. 9 до стратегій розвитку відносяться: середньострокова стратегія розвитку держави (на 10-15 років, а щодо розвитку окремих напрямів – на 4 роки); інші стратегії розвитку (секторальні, галузеві, регіональні); стратегії розвитку воєводств; стратегії розвитку гмін; спільні стратегії кількох гмін.

Правові засади формування та реалізації екологічної політики знайшли відображення в прийнятому 2001 р. Законі Польщі «Про охорону довкілля» (*Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska*) [15]. Цьому був присвячений окремий р. 3 Закону під назвою «Екологічна політика та програми охорони довкілля». Він закріплював обов'язок затвердження державної екологічної політики раз на 4 роки з перспективою на наступні 4 роки (відповідний термін пов'язаний зі строком повноважень польського парламенту). Встановлювалось правило щодо подання Радою Міністрів звіту про реалізацію державної екологічної політики через кожні 4 роки. Розділ також містив приписи щодо розробки, змісту та ухвалення воєводських, повітових та муніципальних програм охорони довкілля.

Інституціоналізації екологічна політика Польщі набула в кінці 80-их років ХХ ст. з прийняттям у 1989 році стратегічного документу – Державна екологічна політика. В червні 2000 р. прийнята так звана II Екологічна політика держави. Наступні закони в справі екологічної політики були ухвалені в 2003 (Державна екологічна політика на період 2003-2006 роки з перспективою на

2007-2010 роки) та в 2009 (Державна екологічна політика на період 2009-2012 роки з перспективою до 2016 року).

У 2014 році Міністерство охорони довкілля Польщі представило Звіт про реалізацію державної екологічної політики в період 2009-2012 років [16]. У самому Звіті, а також в наукових публікаціях, присвячених аналізу ефективності впровадження екологічної політики [17], поряд з досягнутими результатами, вказувалося на численні недоліки та упущення. Серед них, зокрема, неналежне врахування екологічних пріоритетів в інших сферах, насамперед, у сфері господарської діяльності. В Звіті зазначалось, що вплив цього документу як самостійного на реалізацію ключових напрямів охорони довкілля є обмежений, основну роль в їх реалізації відіграли інші стратегічні документи, а розробка окремої державної екологічної політики видається невиправданою [16, с. 20]. У 2014 році відповідний розділ польського Закону про охорону довкілля був суттєво змінений з урахуванням зміни підходів до стратегічного державного планування, загалом. Сьогодні він носить назву «Політика охорони довкілля та програми охорони довкілля», а ст. 13 закріплює дефініцію поняття «політика охорони довкілля» – це комплекс заходів, спрямованих на створення умов, необхідних для забезпечення охорони довкілля у відповідності з принципом сталого розвитку. Політика охорони довкілля проводиться на основі стратегії розвитку, програм та програмних документів, зазначених у Законі «Про принципи ведення політики розвитку».

Тобто, з 2014 р. в Польщі скасовано прийняття окремого стратегічного державного акту-закону, присвяченого екологічній політиці. Автори коментаря до польського Закону про охорону довкілля вказують, що політика охорони довкілля буде ефективною лише в тому випадку, якщо визначені нею пріоритети будуть реалізовуватися на різних рівнях, при прийнятті різних документів державного планування, не обов'язково прямо пов'язаних з охороною довкілля [18]. Внесені в Закон зміни позитивно оцінюються польськими юристами-науковцями: «По-перше, остаточно виправлено помилкову, семантично неправильну термінологію «екологічна» політика. По-друге, визнання того, що політика

охорони довкілля – це «сукупність дій», пориває з практикою визначення цілей та завдань в одному галузевому документі, за реалізацію якого фактично відповідав виключно міністр охорони довкілля. По-третє, прив'язка екологічної політики до системи програмування політики сталого розвитку відповідає постулатам, визнаним на рівні ЄС, зокрема, принципу інтеграції» [19, с. 84-85]. Екологічна політика стала невід'ємною частиною Державної стратегії розвитку Польщі та знайшла відображення в інших документах стратегічного планування (як наприклад, Національна стратегія регіонального розвитку, Стратегія інноваційності та ефективності економіки, Стратегія розвитку транспорту та інші). Аналізуючи такий підхід, дослідники наголошують, що рівень інтеграції політики охорони довкілля в інші державні стратегії є достатньо високим. Водночас, оцінка практичної реалізації принципу інтеграції буде можлива тільки в майбутньому при аналізі результатів дії інтегрованих стратегічних документів [19, с. 87].

Варто зауважити, що на рівні Уряду Польщі приймаються рішення щодо ухвалення екологічних стратегій та тривалий період, однак їх зміст не має нормативного характеру. Наприклад, прийнята Радою Міністрів Польщі 16 липня 2019 р Державна екологічна політика 2030 – стратегія розвитку в сфері довкілля і водного господарства [20] більше нагадує Звіти про стан охорони навколишнього природного середовища, які готує профільне міністерство в Україні. Вона представляє собою аналітичний документ, що містить детальний аналіз стану довкілля, джерел негативного впливу на нього, перспективних заходів по їх мінімізації тощо та має обсяг 350 сторінок. Також практика сусідньої держави знає приклади прийняття та реалізації екологічного характеру програм та планів, спрямованих на вирішення окремих екологічних проблем (наприклад, Державний план поводження з відходами 2022, прийнятий в 2016 році).

Як зазначається в науковій літературі, «питання екологічної безпеки набувають пріоритетного значення на регіональному рівні» [3, с. 17]. Природоохоронного характеру програми традиційно приймаються на рівні областей, районів, міст України (наприклад, Програма охорони навколишнього природного середовища

м. Івано-Франківська на 2016-2020 роки, Програма поводження з твердими побутовими відходами у Волинській області на 2018-2021 роки, Івано-Франківська обласна цільова протипаводкова програма на період до 2025 року та інші). Водночас, аналізуючи їх сутність, формування і реалізацію, дослідники вказують на численні недоліки, як наприклад, обмежені терміни їх реалізації (1-2 роки), що постійно потребує схвалення нових; неповне фінансування їх виконання; нечіткість розуміння та визначення основних цільових завдань та системи заходів, спрямованих на їх виконання тощо [21].

В Польщі відповідно до ст. 17-18 Закону «Про охорону довкілля» політика охорони довкілля також реалізується на основі воєводських, повітових та муніципальних програм охорони довкілля. Воєводські, повітові та муніципальні програми розробляються виконавчими органами відповідних територіальних одиниць, погоджуються визначеними державними органами та обов'язково підлягають громадському обговоренню в порядку оцінки впливу на довкілля. Затверджуються програми представницькими органами: сеймами воєводств, радами повітів чи муніципалітетів (гмін, міст). Що два роки виконавчі органи готують та представляють звіти про виконання відповідних програм. Аналізуючи їх спільні риси, дослідники відзначають, що вони спрямовані на вирішення конкретних екологічних проблем регіону; враховують економічні, екологічні, соціальні особливості конкретної гміни; передбачають обов'язковість громадського обговорення, що позитивно впливає на підвищення активності населення, що проживає в даній місцевості і безпосередньо зазнає впливу екологічної політики [22]. Так, Радою міста Жешова у липні 2018 року затверджена Програма охорони довкілля від шуму для м. Жешів на період 2018-2022 років. Вона (незважаючи на вузьку сферу застосування) охоплює понад 100 сторінок та містить детальний (з картографічними, статистичними даними) аналіз видів і стану негативного шумового впливу, перелік заходів щодо його зменшення з зазначенням строків, виконавців, результатів тощо.

Таким чином, короткий порівняльний аналіз проблематики планування охорони довкілля в Україні та Польщі дає підстави обґрунтувати такі висновки і узагальнення.

1. Одним з пріоритетних напрямів діяльності сучасних європейських держав (в тому числі, України та Польщі) є забезпечення екологічної безпеки, охорона довкілля та окремих його компонентів, формування системи збалансованого та раціонального природокористування на засадах сталого розвитку. На реалізацію цих завдань спрямована національна екологічна політика кожної з держав. Правовими формами відображення екологічної політики є стратегії, плани дій, програми, концепції тощо. Подібного характеру документи можуть прийматися: на рівні держави (загальнодержавні, національні) і на регіональному (місцевому) рівні; мати загальний (генеральний) характер або стосуватися окремих напрямів (проблем) охорони довкілля чи забезпечення екологічної безпеки.

2. Правові засади закріплення пріоритетних напрямів діяльності держави в тій чи іншій сфері, шляхом прийняття документів державного планування, і в Україні і в Польщі регулюються на рівні спеціальних законів. В Україні – це Закони «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про державні цільові програми», в Польщі – Закон «Про принципи ведення політики розвитку». Щодо правових засад екологічної політики, то в Польщі, на відміну від України, цьому присвячений окремий розділ основоположного Закону «Про охорону довкілля».

3. В Україні першим стратегічного характеру документом, який закріпив план дій в галузі охорони довкілля стали «Основні напрями державної політики України у галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки», схвалені Верховною Радою України в 1998 році. Польща, своєю чергою, була першою країною Східної Європи, де у 1989 році було схвалено документ під назвою «Національна екологічна політика». В Україні наступні стратегічні національні документи – Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року та

Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року прийняті у 2010 та 2019 році. В Польщі так звана II Екологічна політика держави затверджена у 2000 році. Наступні закони в справі екологічної політики були ухвалені в 2003 (Державна екологічна політика на період 2003-2006 роки з перспективою на 2007-2010 роки) та в 2009 (Державна екологічна політика на період 2009-2012 роки з перспективою до 2016 року).

4. Основна особливість правового оформлення та інституціоналізації екологічної політики Польщі полягає в тому, що з 2014 року тут скасовано прийняття окремого стратегічного документу (у формі закону) – Національної політики охорони довкілля, а її зміст відображається в інших документах національного стратегічного планування, зокрема, і тих, що стосуються розвитку окремих галузей господарства та промисловості. Для України, вбачається, що сьогодні такий підхід не є прийнятним. З урахуванням гостроти проблем екологічної безпеки, необхідності концентрації зусиль всіх державних органів на їх вирішенні, спеціальний документ стратегічного планування охорони довкілля є необхідним. Водночас, практика сусідньої держави вказує на важливість інтеграції завдань охорони довкілля та включення їх при плануванні розвитку економічної системи держави, загалом, та окремих її сфер, зокрема.

5. Крім генеральних стратегічних загальнодержавних документів, що втілюють основні завдання екологічної політики, в обох сусідніх державах приймаються та реалізуються галузеві (секторальні) Програми, Плани дій (щодо збереження біорізноманіття, управління відходами, розвитку водного господарства та інші).

6. На регіональному (місцевому) рівнях в Україні та Польщі розроблені та реалізуються сотні різного характеру документів екологічного державного планування. Традиційною для обох держав є форма цих документів – програми. Аналіз затверджених програм показав, що прийняті такого характеру програми в польських територіальних одиницях є детальними, аналітичними, науково-обґрунтованими напрацюваннями, що містять аналіз стану відповідної проблеми, конкретизацію основних цілей, завдань,

систему заходів та конкретних результатів, які планується досягти. Такі програми розробляються за широкої участі населення відповідних територіальних одиниць. Ці підходи варті наслідування для органів місцевого самоврядування України, зважаючи на існуючий формальний та спрощений підхід до розробки змісту більшості місцевих екологічних програм.

1. *Pomykala M. Formy prawne planowania strategicznego w systemie bezpieczeństwa państwa. Przegląd prawa publicznego. 2016. Nr 9. S. 43–54.*
2. *Гетьман А. П. Доктрина екологічного права та законодавства України: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2019. 336 с.*
3. *Андрейцев В. І. Політика. Інновації. Приватизація. Екологічна безпека. Право. Проблеми оптимізації та екологізації законодавства України. Київ; УЕАН, 1996. 140 с.*
4. *Від практики реалізації природоохоронних заходів до екологічної політики в Україні: шляхи і проблеми / за ред. Ю. М. Скалецького, В. Г. Потапенко. Київ: НІСД, 2011. 31 с.*
5. *Заржицький О. С. Актуальні проблеми правового забезпечення екологічної політики України (теоретичні аспекти): монографія. Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2012. 200 с.*
6. *Jakubowska Agnieszka. Ochrona środowiska – aspekty prawne zagadnienia. Mazowsze Studia Regionalne. 2008. Nr 1. S. 109–127.*
7. *25 lat ochrony środowiska w Polsce / red: Sandra Kokocinska, Mikołaj Maternik, Piotr Matuszewski. Poznan: ABRYS, 2014. 151 s.*
8. *Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23 березня 2000 року № 1602-III. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 25. Ст. 195 (з наступними змінами).*
9. *Про державні цільові програми: Закон України від 18 березня 2004 року № 1621-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 25. Ст. 352 (з наступними змінами).*
10. *Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546 (з наступними змінами).*
11. *Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: постанова Верховної Ради України 5 березня 1998*

- року № 188/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 38-39. Ст. 248.
12. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 26. Ст. 218.
  13. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 16. Ст. 70.
  14. O zasadach prowadzenia polityki rozwoju: Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. Dziennik Ustaw. 2019. Poz. 1295.
  15. Prawo ochrony środowiska. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Dziennik Ustaw. 2020. Poz. 1219.
  16. Raport z realizacji polityki ekologicznej państwa w latach 2009–2012. Ministerstwo Środowiska. Warszawa, 2014. [http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/61E0D17F5157B402C1257D42002191F0/\\$File/2691.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/61E0D17F5157B402C1257D42002191F0/$File/2691.pdf) (дата звернення: 27.04.2021).
  17. Lorek A. Ocena polskiej polityki ekologicznej w warunkach wdrażania zrównoważonego rozwoju. Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. 2015. Nr 409. S. 38–47.
  18. Gruszecki K. Prawo ochrony środowiska. Komentarz. Wyd. V. Warszawa: Wolters Kluwer Polska, 2019. 1316 s. URL: <https://sip.lex.pl/#/commentary/587291728/590685?keyword=Prawo%20ochrony%20środowiska&tocHit=1&cm=SREST> (дата звернення: 27.04.2021).
  19. Haladyj A. Polityka ochrony środowiska – polityka sektorowa czy zintegrowana? Przegląd prawa publicznego. 2016. Nr 9. S. 77–88.
  20. Uchwała Nr 67 Rady ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. w sprawie przyjęcia «Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej». URL: https://sip.lex.pl/#/act/18889582/2625210/przyjecie-polityki-ekologicznej-panstwa-2030-strategii-rozwoju-w-obszarze-srodowiska-i-gospodarki...?keyword=Strategia%20Bezpieczeństwo%20Energetyczne%20i%20Środowisko&unitId=passage_1264 (дата звернення: 15.05.2021).
  21. Скакальський О. М. Державні цільові екологічні програми: сутність та шляхи формування на регіональному рівні. Аспекти публічного управління. 2015. № 7-8. С. 95–93.
  22. Lisowska A. Cechy polityki ochrony środowiska na poziomie gminy. Samorząd Terytorialny. 2017. Nr 4. S. 49–55.

Кобецька Н. Р. Планування охорони довкілля в Україні та Польщі: порівняльно-правовий аналіз

У статті представлений аналіз особливостей правового забезпечення формування і реалізації національної, секторальної та локальної екологічної політики України та Польщі. Проаналізовано українське і польське законодавство, що закріплює механізми державного та місцевого планування, зокрема, екологічного планування та програмування. Охарактеризовано стратегічне, галузеве та регіональне планування, пов'язане з охороною довкілля, забезпеченням екологічної безпеки, загалом, та окремих напрямів охорони довкілля, зокрема. Придлено увагу змінам у формально-правовому закріпленні екологічної політики Польщі в останні роки. На підставі проведеного порівняльно-правового аналізу зроблено висновки щодо вдосконалення правових форм закріплення та ефективності впровадження державних та місцевих стратегій, планів, програм охорони довкілля в Україні.

Ключові слова: екологічна політика; планування; стратегії; плани; програми; національні і місцеві програми охорони довкілля.

Kobetska N.R. Environmental Planning in Ukraine and Poland: A Comparative Legal Analysis

The article is aimed at analyzing the characteristic features of the legal support of the development and implementation of national, sectoral and local environmental policies in Ukraine and Poland. Ukrainian and Polish legislation on the mechanisms of state and local planning, more specifically, environmental planning and environmental programming, is analyzed. Strategic, sectoral and regional planning related to environmental protection, environmental safety in general and certain areas of environmental protection in particular, are described. Attention is paid to changes in Polish legislation on environmental policy in recent years. Based on the comparative legal analysis, conclusions were made on improving environmental legislation and effectively implementing state and local strategies, plans, programs for environmental protection in Ukraine.

Keywords: environmental policy; planning; strategies; plans; programs; national and local environmental programs.

Мороз Г. В.

**ДОГОВОРИ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ
РЕСУРСІВ ЯК ФОРМА УЗГОДЖЕННЯ
ПУБЛІЧНИХ ТА ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ**

УДК 349.6:347.44:330.15

Загальні правові засади використання природних ресурсів суб'єктами господарювання на праві власності та на праві користування визначені у главі 15 ГК України «Використання природ-